

Aftenskolernes bevægelseshold har god kontakt til nogle af de grupper, der bevæger sig mindst, blandt andet personer med funktionsnedsættelser eller indvandrerbaggrund. Alligevel er det vanskeligt for aftenskolerne at skabe stabilt samarbejde med de kommunale sundhedscentre, der kunne vise borgere med fx funktionsnedsættelser videre til lokale hold med tilpasset undervisning. Læs om, hvordan de gør i Aalborg, inde i bladet.

Modelfoto: Colourbox

Indhold:

Leder: Giv sundheds- og bevægelseshold tilskud efter folkesundhedsloven	side 2
Samarbejde med sundhedscentre er en udfordring	side 3-7
Aalborg vil bygge broer – læs om en fælles satsning	side 9-10
Hvis Bjørn Salling var kulturminister	side 11
Kursus har givet ny inspiration til Faxes Folkeoplysningsudvalg – læserindlæg	side 13
Årsmøde 2025: Fritid & Samfund i udvikling	side 14
Spørg og få svar: Om statslige institutioner, der skal stille haller til rådighed	side 15
Kommunernes bevægelsespolitikker ender tit i skuffen – ny forskning	side 16-17
Syngende lussinger til 'evalueringen' af udlodningsmodellen	side 18
10-15 pct. dyrere at bygge mere klimavenligt	side 19
Håndbog om selvejende haller – få inspiration	Side 20
Kursusoversigt – Se listen over efterårets 7 kurser rundt om i landet	Side 21
Sådan kan kommuner støtte fritidslivet efter kommunalfuldmagtens regler	
- faglig artikel af fritidschef og jurist Henrik Koch Rasmussen	side 22-26
Bagsiden – God sommer	Side 27

Leder:

Giv sundheds- og bevægelseshold tilskud efter folkesundhedsloven

Aftenskolernes forebyggende hold bør tænkes ind i sundhedsreformen, og overgangen fra det offentlige rehabiliteringsforløb til civilsamfundets mange tilbud om bevægelse må styrkes.

Af Jonna Toft,
sekretariatschef,
Fritid & Samfund

Har du KOL, kan du komme på et rehabiliteringsforløb, hvor du lærer at træne den lungekapacitet, der stadig fungerer, og du får gode råd om, hvordan du kan leve et godt liv med sygdommen.

Men når forløbet er slut, er du ofte overladt til dig selv. Hvis den lokale aftenskole har hold for personer med KOL, er det ikke givet, at du får det at vide af fysioterapeuten i sundhedscentret.

Samarbejdet mellem sundhedscentre og aftensskoler kan være svært at få i gang – det kan man læse mere om inde i bladet. Men det giver mening, at personer, der har deltaget i rehabiliterings- eller genoptræningsforløb i det offentlige, vises videre til aftenskolernes hold, der ofte er tilpasset netop særlige målgrupper. Her er hold for personer med diabetes, osteoporose, kræft, hjertesygdom eller 'bare' ondt i knæ og hofter.

I 2026 får danskerne en ny folkesundhedslov som en del af Sundhedsreformen. Målet er at 'styrke kommunernes arbejde med forebyggelse og sundhedsfremme på tværs af velfærdsområder og sikre alle borgere gode forudsætninger for at leve et godt og langt liv'.

Folkesundhedsloven skal bl.a. forsøge at komme uligheden i sundhed til livs. De dårligst uddannede lever 6 år kortere end dem, der har længere uddannelser (!).

Uligheden ses også i bevægelsesvaner. Personer med lav socioøkonomi, minoritetsbaggrund eller fysiske eller mentale helbredsproblemer er generelt mindre aktive end andre.

Men en undersøgelse fra CISC på Syddansk Universitet viser, at aftensskolerne har godt fat i netop disse grupper:

Voksne med handicap, funktionsnedsættelser eller psykiske lidelser deltager i højere grad i bevægelsesaktiviteter i aftensskoler sammenlignet med personer, som ikke har en funktionsnedsættelse.

Og indvandrere og efterkommere af vestlig og ikke-vestlig oprindelse deltager i højere grad end personer med dansk oprindelse i bevægelsesaktiviteter i aftensskoler.

Her er altså et åbenlyst potentiale for at gøre noget ved uligheden i sundhed. Aftensskolerne kan noget særligt med deres uddannede undervisere og særlige fællesskaber.

Så kære politikere, bak aftensskolerne op i arbejdet med at lave sundheds- og bevægelseshold for udsatte grupper. Skriv dem ind i den nye folkesundhedslov. Giv dem et tilskud, der ikke belaster den folkeoplysende ramme i kommunerne – den er i forvejen under pres i 18 pct. af kommunerne.

Og lad det politiske fokus smitte af på sundhedscentre, så de i højere grad bygger bro til aftensskolerne, fordi det er godt for deres borgere.

God forebyggelse er mange penge værd. Måske skulle vi investere i at lade aftensskolerne gøre mere af det, de er gode til.

Yoga er den bevægelsesaktivitet, som flest voksne angiver, at de går til i aftenskoler. Her et foto fra FOF Vendsyssel.

Samarbejde med sundhedscentre er en udfordring

Aftenskolernes bevægelseshold aktiverer nogle af de grupper, man ikke møder ret tit i foreningerne. Men mange steder har skolerne svært ved at skabe samarbejde med de kommunale sundhedscentre, som kunne vise borgerne videre til aftenskolernes hold.

Af Jonna Toft, journalist

Bevægelsesholdene i landets aftenskoler har solidt fat i nogle af de sårbare grupper, der har tendens til at være mindre aktive end resten af befolkningen, f.eks. personer med funktionsnedsættelser, kronisk sygdom, psykiske lidelser eller med minoritetsbaggrund. Det viser Danmark i Bevægelse, Syddansk Universitets nationale måling af danskernes bevægelsesvaner.

Alligevel har aftenskolerne mange steder svært ved at skabe vedvarende samarbejder med de kommunale sundhedsforvaltninger og sundhedscentre.

Sundhedscentrene tilbyder borgerne genoptrænings- eller rehabiliteringsforløb efter f.eks. ambulante indgreb eller indlæggelser. Når forløbet i det offentlige er slut, ville det være

oplagt, at centrene viste borgerne videre til relevante aktiviteter i lokalområdet, for eksempel aftenskolehold for personer med KOL, diabetes eller fysiske funktionsnedsættelser. Her kan borgeren komme i gang med en mere fysisk aktiv livsstil og finde ind i fællesskaber om bevægelse.

Det lykkes nogle steder at bygge bro fra det kommunale sundhedstilbud til civilsamfundets forskellige bevægelseshold. Men der er også mange steder, hvor brobygningen strander, hvis den overhovedet kommer i gang, viser interviews med en række ledere i aftenskoler.

”Vi vil gerne være en samarbejdspartner for kommunerne og ikke bare ses som en udgift,” siger Kirsten E. Højrup, skoleleder i FOF Vendsyssel, der udbyder hold i fire kommuner.

”Vi har hold, der giver sundhed og trivsel for mange borgere, og vi har kontakt til nogle af de mennesker, der virkelig har brug for bevægelse og fællesskaber.”

Potentiale for mere samarbejde

Men for FOF Vendsyssel er det, trods en stor arbejdsindsats, ikke lykkedes at skabe samarbejde med nogen af de lokale sundhedscentre i de fire kommuner om, at de kan vise borgere videre til FOF's hold.

Og FOF Vendsyssel er ikke alene. Kun 19 pct. af aftenskolerne havde i 2018 et samarbejde med en kommunal forvaltning, viser undersøgelsen 'Aftenskolerne - hvordan har de det' fra Videncenter for Folkeoplysning.

Malene Thøgersen, senioranalytiker på Videncenter for Folkeoplysning, siger:

”Aftenskolerne har mulighed for at nå ud til nye målgrupper, når de samarbejder med andre parter. Så her er måske et uudnyttet potentiale? De aftenskoler, der har et samarbejde med andre parter, har overvejende positive erfaringer med det.”

Hun peger på, at mange aftenskolesamråd gerne vil spille en større rolle i forhold til at løse

Bevægelsesfag: Så meget fylder de

Bevægelsesfag er den største faggruppe i aftenskolerne og udgør på tværs af kommunerne 36 pct. af undervisningstimerne, en lille stigning fra 32 pct. i 2018. Det viser Videncenter for Folkeoplysning's undersøgelse 'Folkeoplysningen i Kommunerne' der udkommer i august 2025.

Andelen og især sammenligningen over tid er dog forbundet med en vis usikkerhed, fordi størstedelen af kommunerne ikke opgør undervisningstimer på fag. Opgørelsen bygger på fagfordelingen fra aftenskolerne i 12 kommuner med i alt ca. 300.000 undervisningstimer. Det udgør mellem en fjerdedel og en femtedel af alle undervisningstimer på landsplan.

Hos knap halvdelen af de flerfaglige aftenskoler (48 pct.) er bevægelsesfag den største faggruppe.

Kilde: Malene Thøgersen, senioranalytiker, Videncenter for Folkeoplysning, www.vifo.dk.

konkrete opgaver, end de gør i dag, og de kan måske spille ind her som koordinatore af samarbejdet.

Mange sårbare foretrækker aftenskoler

Selv om kun 2 pct. af befolkningen er fysisk aktive i aftenskoler, udfylder skolerne et særligt behov; de udbyder bl.a. bevægelse for personer med forskellige funktionsnedsættelser, kronisk sygdom, psykiske lidelser eller andre former for udfordringer. Det sker både på almene hold og på særligt tilrettelagte hold.

Og aftenskolerne lykkes godt med det. Således er aftenskolen den organisationsform, hvor personer med funktionsnedsættelser, kronisk sygdom, psykiske lidelser og med

minoritetsbaggrund er bedst repræsenteret blandt deltagerne, viser Danmark i Bevægelse.

Kirsten E. Højrup har et bud på, hvorfor sårbare grupper føler sig godt hjemme i aftenskoler:

”Her oplever de ikke, at de ses som patienter, klienter eller særligt sårbare. Her indgår man i fællesskabet som et helt menneske. Det er fællesskabet og dygtige undervisere, der får folk til at komme. Og så er vi med til at skabe gode lokale levesteder, fordi vi findes lokalt,” siger hun.

Kirsten E. Højrup, FOF Vendsyssel: ”Vi er til stede lokalt, og kommunen giver tilskud til aftenskolerne i forvejen. Det er oplagt, at sundhedscentre kunne hjælpe borgere videre til vores hold. Men det er vanskeligt at skabe et samarbejde.” (Privatfoto)

Brug os, vi er her i forvejen

FOF Vendsyssel samarbejder med patientforeninger om hold for personer med osteoporose og kræft, og skolen har bl.a. knæ- og hofte specialhold. Men det er ikke lykkedes at skabe et samarbejde med sundhedscentre i Hjørring, Frederikshavn, Jammerbugt og Brønderslev Kommuner, som skolen udbyder hold i:

”Jeg har besøgt sundhedscentre, givet dem vores foldere, taget initiativ til møder, uden resultat,” siger Kirsten E. Højrup.

”Det er helt oplagt, at sundhedscentre kunne henvise borgere til vores hold. Vi er til stede lokalt, kommunen giver tilskud til os i forvejen - det handler udelukkende om at hjælpe en borger på vej og skabe kontakten til det, der eksisterer i forvejen. Det koster ikke sundhedscentre noget. Men jeg tror ikke, de sundhedsprofessionelle har tid eller oplever, at det er deres opgave,” siger hun og fortsætter:

”Jeg tror, der skal politisk bevågenhed til, for at de her uudnyttede ressourcer bliver sat i spil. Der skal komme opmærksomhed ovenfra.”

Midt i et værdiskifte

Det er formentlig en udfordring for travle sundhedsprofessionelle at holde sig opdaterede om de bevægelsestilbud i civilsamfundet, der findes i en borgers nærområde.

Folkeoplysningssamvirket i Aalborg har i samarbejde med Aalborg Kommune forsøgt at afhjælpe det ved at skabe hjemmesiden Aftenskole.nu. Her kan kommuner købe sig adgang til portalen, der så stilles gratis til rådighed for aftenskolerne i kommunerne. 20-24 kommuner har benyttet sig af det de seneste år, men det er vanskeligt at gøre oversigten dækkende, selv om fordelene er mange for både kommuner, aftenskoler og borgere.

I FOF Aalborg kan skoleleder Carsten Frank Jørgensen godt forstå udfordringen med at finde information.

”Men hvis vores politikere ønsker, at civilsamfundet skal tage sig mere af ældre og personer med sygdomme og skavanker, så er de sundhedsprofessionelle nødt til at gå aktivt ind i samarbejdet og vise de personer, der har brug for at fortsætte med bevægelse på hold, videre over til os,” siger han.

Han peger på, at vi er ved at ændre vores værdier:

”I Danmark har det traditionelt været opfattelsen, at sundhedsfremmende og forebyggende opgaver ligger hos det offentlige. Nu er der mange, også politikere, der peger på, at civilsamfundet skal løfte nogle af opgaverne, og det indgår bl.a. i planerne om en ny folkesundhedslov. Så det bliver mere og mere nødvendigt, at brobygning prioriteres af begge parter,” siger han.

Forbindelsen skal holdes varm

I FOF Randers har man et fint samarbejde med Randers Sundhedscenter, fortæller skoleleder Michael Kull. Der har bl.a. været et direkte samarbejde om et Pilates-tilbud, ’Godt i Gang’, og mange af de ansatte på sundhedscentret, særligt fysioterapeuter, kender FOF Randers og anbefaler borgerne videre.

Et nyt tiltag er et samarbejde med Kræftens Bekæmpelse, der har tre hold hos FOF Randers. Borgere fra sundhedscentret bliver efter deres genoptræning hjulpet videre til disse hold.

Alligevel kan Michael Kull godt følge de andre skolelederes frustrationer:

”Initiativet skal komme fra os – hver gang. Også selv om vi har samarbejdet i 13 år. Vi skal byde os til, og vi skal gå direkte til ledelsen. Det er et samarbejde, der bygger på enkeltpersoners viden om aftenskolen, og det kan være sårbart,” siger han og tilføjer, at det fungerer særlig godt dér, hvor en fysioterapeut fra sundhedscentret også underviser i aftenskolen.

Også her er det en udfordring at holde sundhedscentret og deres brugere opdaterede om skolens hold:

”Mange sundhedscentre vil ikke have en folder fra os liggende fremme, og det er ærgerligt. Det betyder helt konkret, at kommunens gravide ikke ved, at vi har gravidtræning. Sundhedsplejerskerne fortæller ikke de nybagte mødre om vores efterfødselshold – men vi kan se, at hvis en mødregruppe får kendskab til det, så løber rygten,” fortæller han og tilføjer, at

sundhedsprofessionelle kunne være gode videnspredere.

Michael Kull oplever, at de forskellige forvaltninger gebærder sig vidt forskelligt i samarbejdet med aftenskolen:

”I fritids- og kulturforvaltningerne ved de, hvad folkeoplysning handler om, men det ved de ikke nødvendigvis i sundhedsforvaltninger og på jobområdet. Der er stor forskel på det ’embedsvirke’, man møder. Men fælles er, at vi altid aktivt skal sørge for at holde forbindelsen varm. Vi skal drikke mange kopper kaffe sammen.”

Det optimale var, om man kunne drikke kaffe med alle nye medarbejdere på sundhedscentret, for den personlige relation er vigtig, mener Michael Kull fra FOF Randers. Men det er svært at få tid til det.

Politikere skal bakke op om samarbejde

Michael Kull mener, vi som samfund burde være bedre til at samarbejde på tværs.

”Aftenskoler kan være med til at løfte nogle af de mange forebyggelses- og sundhedsopgaver, som det offentlige ikke har kræfter til, og på den måde kan vi måske være med til at skabe lidt mere luft i et presset sundhedssystem. Det er godt for alle,” siger han.

”Men samtidig må lovgiverne kigge på, om vi har de rette forhold til at kunne løfte opgaverne. Hvis vi opretter en masse små, hensynstagende hold til personer, der kommer fra sundhedscentrene, kommer kommunens tilskudsramme til folkeoplysning under pres, fordi de små hold skal have mere i tilskud. På den måde kommer vi til at lave mere

undervisning for færre borgere, og det er skævt,” påpeger han og fortsætter:

”Det er nødvendigt at finde de balancer. Måske skal forebyggende hold og sundhedstiltag have tilskud via en ny folkesundhedslov. Vi har i hvert fald nogle bevægelseshold, der er brug for.”

Fakta: Hvem går på aftenskolernes bevægelseshold?

2 pct. af den voksne befolkning på +15 år er bevægelsesaktive i aftenskoler, viser Danmark i Bevægelse, Syddansk Universitets nationale måling af danskernes bevægelsesvaner. Undersøgelsen, der er støttet af Nordea-fonden, er baseret på mere end 163.000 besvarelser i 2020 og gentages i efteråret 2025.

Køn: 71 pct. af de bevægelsesaktive i aftenskoler er kvinder, og 29 pct. er mænd. Dermed er aftenskoler den mest kønsskæve organiseringsform for bevægelse.

Alder: Ældre over 50 år udgør 61 pct. af de aktive på bevægelsesholdene, og der er især mange 60- til 79-årige. Det er dog værd at bemærke, at der også er en del helt unge: 10 pct. er 15-19 år.

Uddannelse: 48 pct. af de bevægelsesaktive i aftenskoler har en videregående uddannelse mod 39 pct. blandt alle danskere.

Etnicitet: Aftenskolen er den organisationsform, hvor både ikke-vestlige og vestlige indvandrere udgør den største del af medlemsskaren set relativt i forhold til foreninger og kommercielle centre (se tabel). Således udgør ikke-vestlige indvandrere 7 pct. af deltagerne på aftenskolers bevægelseshold, mens vestlige indvandrere udgør 5 pct. af deltagerne. Til sammenligning er 2 pct. af de aktive i foreninger ikke-vestlige indvandrere, mens 3 pct. er vestlige indvandrere.

Andelen af efterkommere er ligeledes højere i aftenskoler end i de andre organisationsformer.

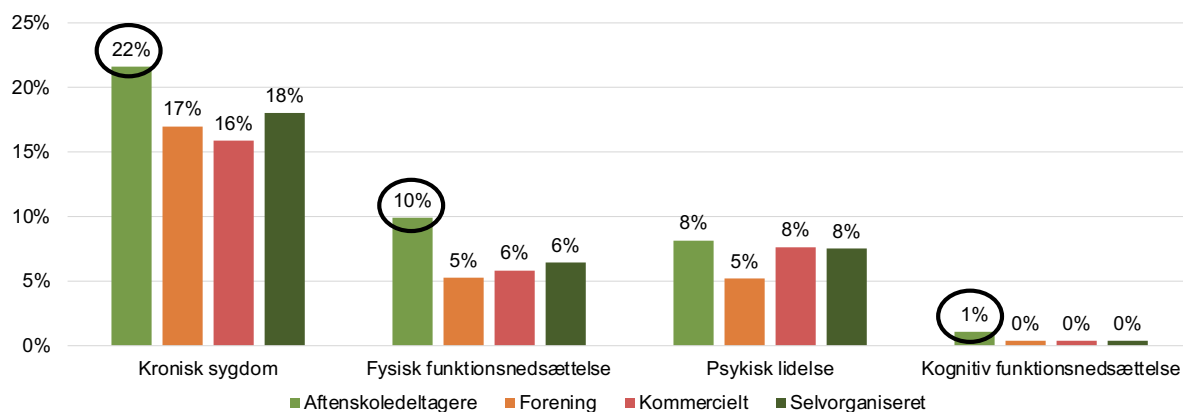
Funktionsnedsættelse: Andelene af deltagere med kronisk sygdom, fysisk funktionsnedsættelse, psykisk lidelse og kognitiv funktionsnedsættelse er også højere i aftenskoler end i andre organisationsformer (se tabel). Personer med fysisk funktionsnedsættelse udgør eksempelvis dobbelt så stor en andel af deltagerne i en aftenskole (10 pct.) sammenlignet med i foreninger (5 pct.).

Hvad dyrker de? Den bevægelsesaktivitet, som flest angiver, at de dyrker i aftenskoler, er yoga. 0,6 pct. af den voksne befolkning går til yoga i aftenskole, mens 0,3 pct. går til motionsgymnastik, 0,2 pct. til bassintræning, 0,2 pct. til meditation/mindfulness og 0,2 pct. til pilates.

Kilde: Karsten Elmoose-Østerlund, Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund, Syddansk Universitet, projektleder for Danmark i Bevægelse, www.danmarkibevægelse.dk.

Fakta: Udvalgte grupperes deltagelse i aftenskolers bevægelsesaktiviteter

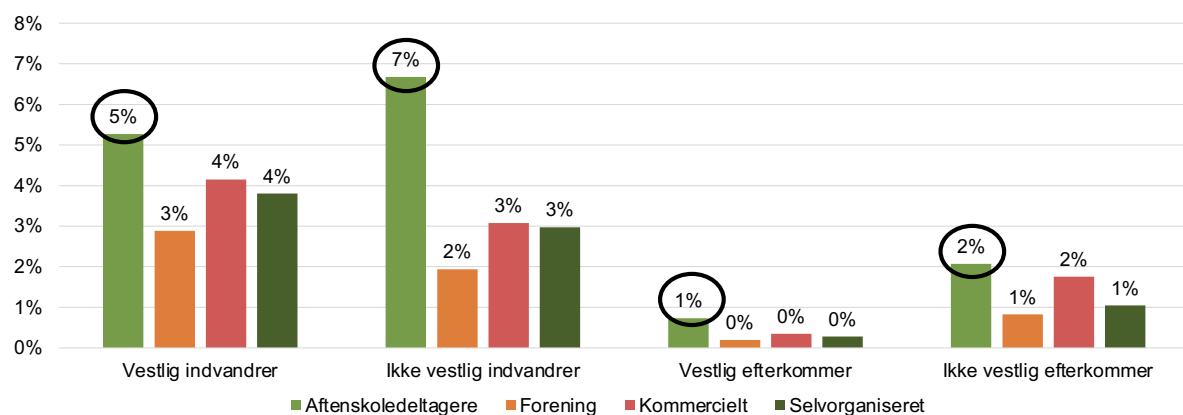
Funktionsnedsættelse

41 pct. af alle voksne fra 15 år og op angiver, at de har en funktionsnedsættelse. Tabellen viser, hvor de er aktive i fritiden. Tabellen skal læses sådan, at personer med kronisk sygdom udgør 22 pct. af deltagerne i aftenskoler.

Kilde: Danmark i Bevægelse, CISC, Syddansk Universitet.

Indvandrere og efterkommere

Valg af organiseringsform for bevægelse i fritiden blandt voksne fra 15 år og op med indvandrerbaggrund eller baggrund som efterkommere af indvandrere. Tabellen skal læses sådan, at ikke-vestlige indvandrere udgør 7 pct. af deltagerne på aftenskolers bevægelseshold.

Kilde: Danmark i Bevægelse, CISC, Syddansk Universitet.

Aalborg vil bygge broer

Folkeoplysningssamvirket i Aalborg Kommune er i fuld gang med en satsning, der skal skabe vedvarende samarbejde mellem voksenundervisningen og kommunens sundhedscentre.

Af Jonna Toft, journalist

I 10 år har Folkeoplysningssamvirket i Aalborg Kommune forsøgt at skabe samarbejde mellem områdets aftenskoler og kommunens sundhedscentre, for at kunne spille en mere aktiv rolle for alle de borgere, der er i rehabiliteringsforløb hos kommunen.

Mere samarbejde var endda det erklærede mål, da samvirket deltog i første runde af 'Bevæg dig for Livet' i kommunen. Men det er ikke lykkedes at komme helt i mål.

Nu er anden runde af Bevæg dig for Livet i gang i kommunen, og Folkeoplysningssamvirket er med igen. Og denne gang griber man samarbejdet praktisk an: Områdets aftenskoler er i gang med at etablere hold, som sundhedscentre og behandlere kan henvise borgere til.

Formand for Folkeoplysningssamvirket Bjørn Salling, der også er direktør for FOKUS Folkeoplysning, har ikke en forklaring på, *hvorfor* det i første omgang var så vanskeligt at få aftenskoler og sundhedscentre til at samarbejde.

"Ind imellem mødes vi af spørgsmål om, om vores undervisning er 'god nok'. Men vi har jo uddannede undervisere, og nogle af dem arbejder f.eks. som fysioterapeuter på sundhedsområdet. Det sker også, at nogle ledere på sundhedscentre bliver forvirrede over, at vi er fem oplysningsforbund, for hvem skal de så samarbejde med? Derfor har vi valgt, at folkeoplysningssamvirket nu er projektbærende i samarbejdsprojektet."

Har delt opgaverne imellem sig

Da Bevæg dig for Livet skulle i gang med anden runde i Aalborg Kommune, fik Folkeoplysnings-

"I Aalborg sidder hele Sundheds- og Kulturudvalget med i Folkeoplysningsudvalget. Det giver politisk bevågenhed," siger Bjørn Salling, formand for Folkeoplysningssamvirket.

samvirket tilsagn om 300.000 kr til at skabe samarbejde i praksis mellem sundhedscentre og aftenskoler.

Samvirket valgte, at man ville etablere nogle hold og skabe samarbejdet ud fra dem. Pengene bruges til at reducere prisen for deltagerne.

”Vi har delt opgaverne imellem os: FOF arbejder med mental sundhed. AOF og LOF laver hold med traditionel fysisk genoptræning for personer, der har været i et sygdomsforløb. Den Rytmiske i Nordkraft (DOF) står bl.a. for KOL-kor. Og i FOKUS Folkeoplysning under FORA arbejder vi med forebyggende indsatser, der bygger ovenpå sundhedscentrets kurser i Rygestop og vægttab,” fortæller Bjørn Salling.

”Nu ved sundhedscentrene, hvor de skal henvende sig. Det er de glade for – og det er måske en af nøglerne til, at samarbejdet forhåbentlig lykkes denne gang,” siger han.

Lige nu er følgende hold etableret:

- LOF har igangsat to hold i samarbejde med Sundhedscentret i Nordkraft; Motion M/K samt Hjertemotion.
- Den Rytmiske har lavet sang- og dansehold for lungesyge (borgere med KOL) samt et dansehold for borgere med kræft. Disse hold foregår også i Nordkraft, to etager under Sundhedscentret.
- FOKUS Folkeoplysning har lavet et hold i Aalborg Øst for borgere, der har deltaget i rygestop- og væggtabskurser.

Der arbejdes på en aftale med Center for Mental Sundhed, men den er ikke på plads endnu.

Vil ikke belaste rammen

Undervisningen er etableret som almene hold, der får det gængse tilskud og ikke den høje sats til handicapundervisning. Det sker efter aftale med forvaltningen: Man vil ikke risikere, at satsningen udhuler tilskudsrammen, så aftenskolerne ikke længere kan få det tilskud, de er blevet lovet af kommunen.

”Det burde indgå i den nye sundhedsreform, at forebyggende arbejde som det, vi laver her, får tilskud via regionen. Det bør ikke belaste folkeoplysningsmidlerne,” mener Bjørn Salling.

”God forebyggelse er mange penge værd. I sundhedsforvaltningen har de fokus på de dyre borgere, der vender tilbage i gentagne behandlingsforløb. De mennesker, som vi laver hold for, gør selv en indsats for ikke at blive nogle af

de dyre borgere,” siger han. Han tilføjer, at sidste år havde Fokus Folkeoplysning mere end 10.000 deltagere på bevægelseshold. Så aftenskolerne spiller en reel rolle i forebyggelse og livsstil.

Politisk bevågenhed hjælper

Når Bjørn Salling skal samle op på, hvad der kan hjælpe brobygningen mellem aftenskoler og sundhedscentrene på vej, peger han dels på, at det er folkeoplysnings-samvirket, der står bag, og at man dermed taler med én stemme og ikke fem. Og dels peger han på politisk bevågenhed: I Aalborg Kommune sidder hele Sundheds- og Kulturudvalget med i Folkeoplysningsudvalget.

”Det betyder, at en stor gruppe kommunalpolitikere kender til aftenskolernes indsats for at skabe mere samarbejde. Vi har også holdt møde med lederne i sundhedsforvaltningen om vores satsning. Det siver ned gennem systemet, at sundhedscentrene skal prøve at indgå i samarbejde med voksenundervisningen om at vise borgerne vej ud til en mere aktiv hverdag, når deres forløb i det offentlige er afsluttet.”

Det har formentlig også betydning, at sundheds- og kulturforvaltningen sidder sammen i Aalborg Kommune. Et samarbejde mellem de to forvaltninger er vigtigt for at brobygning lykkes, påpeger han.

Session på Idrætsmødet om aftenskolers bevægelseshold

Fritid & Samfund var 30. april 2025 vært for en debatsession ved Idrætsmødet i Aalborg. Her satte vi fokus på aftenskolernes bevægelseshold og de potentialer og udfordringer, der er knyttet til området.

Bjørn Salling fra Folkeoplysnings-samvirket i Aalborg Kommune, Malene Thøgersen fra VIFO og Karsten Elmo-Østerlund fra CISC deltog med oplæg.

Hvis Bjørn Salling var kulturminister...

Vi spurgte Bjørn Salling, direktør for FOKUS Folkeoplysning og formand for Folkeoplysnings-samvirket i Aalborg Kommune: Hvis du var sundheds- og kulturminister – hvad ville du så ændre for at hjælpe aftenskolernes arbejde med bevægelseshold på vej?

Af Jonna Toft, journalist

1. Giv tilskud til sundhed og forebyggelse

”Nu kommer der en ny folkesundhedslov. Hvis den kunne give kommunen mulighed for at bruge vores tilbud, uden at det belaster folkeoplysningsmidlerne – dét ville være godt. Her kan man for få midler få en stor effekt. Det er vildt, at vi ikke arbejder mere struktureret med at skabe god forebyggelse.”

2. Sæt et minimum for tilskud i stedet for et maksimum

”Jeg forstår ikke meningen med, at kommuner *maksimalt* må give tilskud på 1/3 af udgifterne til voksenundervisningen. Jeg kunne forstå, hvis der stod *minimum*. Men *maksimum*? Var politikerne bange for, at kommuner ville give alt for meget til voksenundervisningen, da de vedtog det?”

3. Fjern loftet over fleksible tiltag

”Vi har brug for mere fleksibilitet i den måde, vi får tilskud på. I Aalborg Kommune bruger vi de 40 pct. til fleksibelt tilrettelagt undervisning, som vi må – det er langt hen ad vejen min egen aftenskole, Fokus Folkeoplysning, der er ansvarlig for dét.

Nu kan vi se, at unge er glade for den fleksibilitet, vi kan tilbyde med klippekort mv. Men for at få tilskud til disse hold, skal vi først lave mere traditionel undervisning, så der bliver plads i ’rammen’. Derefter kan vi få tilskud til mere fleksibelt tilrettelagt undervisning, indtil vi igen rammer loftet på de 40 pct. Det er meningsløst. Lad os da lave den undervisning, vores medlemmer har behov for.”

Kolofon:

Kultur&Fritid / Tidsskriftet Folkeoplysning udgives af Landsforeningen Fritid & Samfund, Skt. Pauls Kirkeplads 9B, 8000 Aarhus.

Redaktion: Jonna Toft (ansv. red.), sekretariatschef.

Fritid & Samfunds holdning udtrykkes i lederen. Øvrige artikler og indlæg udtrykker ikke nødvendigvis Fritid & Samfunds synspunkter.

ISSN 1903-7317

Medlemsbladet kan downloades på hjemmesiden www.fritid-samfund.dk, hvor der også kan tegnes et abonnement på bladet og oprettes et medlemskab af foreningen.

51 anbefalinger – og én er den vigtigste

Et partnerskab på hele 22 organisationer har overrakt 51 anbefalinger til at fjerne bureaukratiske benspænd for foreningslivet til kulturminister Jakob Engel-Schmidt.

Blandt forslagene indgår bl.a. at amatørkultur skal være en del af folkeoplysningen, at der skal være mere fleksibilitet for aftenskoler, at landsdækkende organisationers lokalafdelinger skal kunne få anvist lokaler af kommunen, og at det skal være lettere at få hjælp i kommunen, fx via en fast kontaktperson.

Den vigtigste anbefaling er nr. 51: Partnerskabet anbefaler, at myndigheder fremover skal

vurdere konsekvenser for foreningslivet ved ny lovgivning mv. Det vil sikre, at beslutninger, der kan hæmme foreningslivet, bliver truffet på et oplyst grundlag, så det ikke bagefter viser sig, at nye love eller restriktioner fik uheldige konsekvenser, man ikke kendte til.

Mange af de benspænd, foreninger oplever, er netop lavet for at imødegå andre problemstillinger, fx for at dæmme op mod hvidvask. Derfor kan anbefaling nr. 51 blive afgørende.

Anbefalingerne kan læses hos Kulturministeriet, www.kum.dk

-jo

Hjælp til frivillige: Brug AI

Odense Kommunes fritidsafdeling har succes med at lave korte kurser for foreningers frivillige om, hvordan de kan bruge kunstig intelligens til en lang række opgaver i foreningen.

Der er f.eks. afholdt kurser om, hvordan AI kan hjælpe med bl.a. fundraising og indhold til sociale medier. På nogle kurser er der arbejdet med pressemeddelelser og billedbehandling i Canva med AI.

Der har været stor interesse for kurserne, og 20-25 personer har deltaget hver gang. Nogle har brugt Microsofts CoPilot, andre ChatGPT.

Kurserne bygger på Peter Erkmanns bog 'Kunstig intelligens i den lokale forening', udgivet på forlaget Felag. Det er en kort og let tilgængelig håndbog, nærmest en pixibog, der giver en række eksempler på, hvordan arbejdet i foreningen kan gøres lettere med hjælp fra kunstig intelligens. Peter Erkmann har undervist på et af kurserne i Odense, og deltagerne på kurserne får hans bog med hjem.

Bogen har kapitler om administration, aktiviteter, rekruttering, kommunikation, fondssøgning og grafik med AI, og så er der et kapitel om fejl og finurligheder.

”Med AI kan vi hurtigere og lettere klare alle de opgaver, som er nødvendige for at den lokale forening fungerer, så vi kan fokusere på det, vi brænder for, uanset om det er børn, unge, udsatte, naturen, nabolaget, eller hvad din forening nu er sat i verden for,” skriver Peter Erkmann i bogen.

Kursus har givet ny inspiration til Faxes Folkeoplysningsudvalg

”Vi har diskuteret en række nye ideer og prioriteret tre, som vi arbejder videre med,” fortæller næstformanden for FOU i Faxe Kommune efter et kursus hos Fritid & Samfund.

Af Poul Erik Holm, næstformand i Folkeoplysningsudvalget i Faxe Kommune

I november 2024 deltog fire personer fra Faxe Kommune i et af Fritid & Samfunds kurser: ’Sådan skaber I udvikling i folkeoplysningsudvalget’.

Jeg deltog ikke selv i kurset, men jeg har efterfølgende været med til at diskutere den imponerende liste med 75 ideer til opgaver i udvalget, som vores fire deltagere vendte hjem med.

Da jeg senere deltog i Fritid & Samfunds kursus om lokaletilskud og anvisning af lokaler med den samme underviser, Kai Raun, fortalte jeg ham om vores videre arbejde, og Jonna på kontoret opfordrede mig til at skrive lidt om det. Hermed gjort.

75 ideer til inspiration

Vi har fået ny inspiration og nogle gode diskussioner ud af, at tre fra administrationen og folkeoplysningsudvalgets formand deltog i kurset.

Listen med de 75 ideer var fremkommet ved, at alle deltagerne på kurset havde skrevet forslag til, hvad de ville arbejde videre med i deres udvalg, og herefter blev alle eksempler samlet. Så der var selvfølgelig et vist sammenfald, bare formuleret lidt forskelligt, men alligevel var det et imponerende antal og en stor bredde.

På vores udvalgsmøde i januar 2025 besluttede vi at udvælge tre emner, som det nuværende udvalg arbejder videre med i denne periode, nemlig:

- Aktivitetstimetilskud til personer på over 25 år
- Promovering af Folkeoplysningsudvalget

- Deltagelse i generalforsamlinger i folkeoplysende foreninger.

Desuden blev der udvalgt et par emner, som vi vil anbefale til det nye udvalg, der sammensættes efter kommunalvalget:

- Fortsætte arbejdet med uddannelse for unge i foreningerne
- Se på, om §18 og §79 bør lægges sammen med Folkeoplysningsudvalget. Hos os vil det medføre yderligere kompetence til FOU, da områderne i dag ligger direkte under det stående udvalg Plan- og Kultur.
- Inddragelse
- Partnerskaber.

Her i 2025 er vi også i gang med at udarbejde en ny Fritids- og Folkeoplysningspolitik for 2026–2030. Det betyder, at fritidsområdet skal indtænkes sammen med folkeoplysningsområdet. I Faxe Kommune er fritidsområdet p.t. indarbejdet i Kulturpolitikken.

Udvalget kommer i den forbindelse til at diskutere sin egen fremtid og hvordan vi kan engagere nye/unge i både foreningerne og i udvalget. Vi skal også se på, hvordan vi kan opnå et bedre gensidigt kendskab.

Sammenligning med andre

På kurset om at skabe udvikling i Folkeoplysningsudvalget tilbage i november 2024 deltog der personer fra seks forskellige kommuners Folkeoplysningsudvalg og fritidsforvaltninger: Ringsted, Bornholm, Næstved, Guldborgsund, Ærø og Faxe.

- fortsat -

Det gav god inspiration og et godt sammenlig-ningsgrundlag for at se, hvordan Faxe Kom-mune ligger i forhold til andre kommuners §35.2-udvalg.

Vi har et godt samarbejde med det politiske ud-valg og de lokale foreninger, bl.a. gennem faste

dialogmøder, og udvalget bliver inviteret til at afgive høringssvar på mange initiativer.

Konklusionen var, at vi i Faxe Kommunes Folke-oplysningsudvalg har fået tildelt mange kompe-tencer med tilhørende budgetter – selv om vi også har mærket de økonomisk stramme betin-gelser, som mange kommuner har haft de se-neste år.

Årsmøde 2025: Fritid & Samfund i udvikling

Med ny hjemmeside, flere kurser og en øget omsætning går det støt fremad.

Fritid & Samfund er i gang med en professio-nalisering og har bl.a. fået ny hjemmeside i 2024 med støtte fra Dansk Folkeoplysnings Samråds støttepulje.

Ved foreningens årsmøde 30. april 2025 i Aal-borg udtrykte formand Søren Gøtzsche stor til-fredshed med udviklingen.

Flere kurser og flere deltagere

Fritid & Samfund har afholdt 10 kurser i 2024 med i alt 225 deltagere mod syv kurser med 147 deltagere i 2023. Nogle kurser retter sig mest mod medarbejdere i kommunernes fritidsforvaltninger, for eksempel det populære kursus om godkendelse af folkeoplysende for- eninger, der blev afholdt tre gange i 2024, og som holdes igen til vinter.

Andre kurser er mere rettet mod frivillige og medarbejdere i aftenskoler og andre former for foreninger. Især kurset om fleksible tilrettelæg-gelsesformer og debatskabende aktiviteter har haft mange deltagere og blev også afholdt tre gange i 2024. Det afholdes også igen i efteråret 2025.

Ind ad til i foreningen mærkes professionalise-ringen bl.a. ved, at der er indført et medlemssy-stem, og at løn- og bogføring nu ligger hos gode samarbejdspartnere i DOF.

Øget omsætning og overskud

Gennemgangen af årsregnskabet viste, at Fritid & Samfund har øget omsætningen fra ca. 527.000 kr i 2023 til 752.000 kr i 2024 og kom ud af 2024 med et overskud på 40.000 kr.

Der blev vedtaget en lille kontingentstigning:

- Kommuner: Fra 5.380 til 5.395 kr i 2026
- Landsorganisationer, foreninger og an-dre initiativtagere: Fra 550 til 570 kr i 2026.

Kontingentet for personligt medlemskab på 335 kr årligt og prisen for abonnement på bla-det på 225 kr årligt fortsætter uændret i 2026.

Der var genvalg til de tre bestyrelsesmedlem-mer Mette Larsen, faglig koordinator for folke-oplysningen i Rudersdal Kommune, Henrik Christensen, sekretariatsleder for DOF, og Ole Bested, næstformand i folkeoplysningsudval-get i Hvidovre Kommune.

Som revisor blev valgt Brian Bøglund, skolele-der hos FOF Sydjylland, efter at Vivian Glasdam Sørensen fra Odense Kommune ikke ønskede genvalg.

Referat fra årsmødet, årsregnskab mv. kan læ-ses på www.fritid-samfund.dk.

Spørg og få svar:

Skal en statslig institution stille ledige idrætssale til rådighed?

I vidensbanken på vores hjemmeside kan man nu stille spørgsmål om, hvordan folkeoplysningsloven kan fortolkes i konkrete situationer. Læs flere svar på www.fritid-samfund.dk.

Spørgsmål:

Vi har modtaget et anonymt spørgsmål fra en kommune. Redaktionen kender spørgerens identitet.

Hej Fritid & Samfund,

Vi har drøftet følgende: En statslig uddannelsesinstitution i vores kommune har to store sportssale, der står tomme. Uddannelsesinstitutionen vil gerne indgå en samarbejdsaftale med os om brug af salene og har budt ind med en pris på ca. 600 kr. pr. time pr. sal. Vi kommer til at byde ind med en pris på højst 120 kr., da det er den aftale, vi har med bl.a. gymnasier.

Spørgsmålet er: Jf. § 21 i folkeoplysningsloven kan kommunen anviser folkeoplysende foreninger et lokale i statslige bygninger. Jf. § 22, stk. 1 og 2 skal lokalerne stilles vederlagsfrit til rådighed, og kommunen afholder eventuelle udgifter til el, varme og rengøring.

- Skal uddannelsesinstitutionen stille lokalerne til rådighed, og skal det være vederlagsfrit?
- Vil vi inden for lovgivningen kunne give en højere timepris for et lokale, end hvad uddannelsesinstitutionen selv har af driftsudgifter til lokalet?
- Er det kun merudgiften til el, varme og rengøring, kommunen kan afholde?

Venlig hilsen, kommunen

Svar fra Søren Gøtzsche:

Hej,

Der kan godt være en vis modvilje mod at anviser statslige eller regionale faciliteter til det lokale foreningsliv. Når en offentlig institution

Hvordan skal loven forstås? Spørg på fritid@fritid-samfund.dk.

Foto: Colourbox

kun kan fakturere de faktiske merudgifter til kommunen, er der intet incitament til anvisningen. Det vil blot være en yderligere administrativ byrde.

Men det fremgår af § 21, stk. 1, 4 i folkeoplysningsloven, at kommunen anviser ledige egnede offentlige faciliteter. Som du peger på, er det endvidere fastsat i § 22, stk. 2, at kommunen afholder eventuelle udgifter til el, varme og rengøring til faciliteterne. Den kommunale betaling er således ikke et spørgsmål om et eventuelt takstblad, men er alene baseret på en opgørelse af de faktiske udgifter fra ejeren.

Det har aldrig været hensigten, at en offentlig institution skulle kunne udleje faciliteter til en anden offentlig institution med en økonomisk gevinst.

Med venlig hilsen

Søren Gøtzsche, formand for Fritid & Samfund.
Konsulent i Furesø Kommune.

Kommunernes bevægelsespolitikker ender tit i skuffen

Kommunerne har en mængde strategier og politikker for at få flere til at være aktive – men ny undersøgelse viser, at de ikke altid bruges i praksis.

Af Jonna Toft, journalist

At få borgerne til at bevæge sig mere – dét mål er skrevet ind i gennemsnitligt 16 politikker og strategier i hver kommune. Men mange af de fine målsætninger ender i skrivebordsskuffen, og i 27 kommunale forvaltninger bliver politikkerne ikke brugt i det daglige.

Det viser en ny undersøgelse fra forskningsprojektet Danmark i Bevægelse, der udføres af Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund på Syddansk Universitet og er støttet af Nordea-fonden.

”Kun i 6 af de forvaltninger vi har talt med, ser det ud til, at politikkerne bliver brugt som et kompas, der er direkte styrende for arbejdet,” fortæller postdoc Birgitte Westerskov Dalgas, der står bag undersøgelsen.

”Det kan være et demokratisk problem, at de politikere, som vi har valgt til at sidde i byråd og politiske udvalg, udarbejder politikker og strategier, der sjældent benyttes i det daglige arbejde,” påpeger hun i en artikel på forskningsprojektets hjemmeside.

I 62 kommunale forvaltninger, altså størstedelen af de 95 medvirkende kommuner, anvender man politikker og strategier, når de passer ind: De hives frem, når de kan legitimere konkrete beslutninger.

Imponerende datasæt

Undersøgelsen kortlægger kommunernes anvendelse af styringsdokumenter og analyserer, hvordan forskellige kommunale forvaltningsområder arbejder med at omsætte ambitionerne til praksis.

Den bygger på et datasæt med mere end 8.000 dokumenter om bevægelsesfremme fra de 98 kommuners hjemmesider – alt fra politikker, strategier og handleplaner til konkrete initiativer, der fremmer bevægelse.

Desuden har forskergruppen gennemført interviews med 104 nøglepersoner fra 95 kommuners fritids- eller sundhedsforvaltninger. Personer og kommuner er blevet lovet anonymitet.

En vigtig samtale mangler

”Forvaltninger og kommunalpolitikere kan med fordel tage en samtale om, hvordan kommunens politikker og strategier for bevægelsesfremme kan bruges bedre. Det er helt legitimt, hvis man politisk vælger at sætte forvaltningerne fri,” siger Birgitte Westerskov Dalgas.

”Problemet opstår, når det ser ud til, at de vedtagne politikker og strategier kun får en begrænset betydning for det, man gør i praksis. Så kan det se ud som om, at der ikke er en fælles forståelse for, hvilken rolle politikkerne skal spille i forvaltningernes arbejde med bevægelsesfremme,” påpeger hun.

Birgitte Westerskov Dalgas tilføjer, at der godt kan foregå en række gode tiltag i praksis i de forvaltninger, der ikke bruger de vedtagne politikker og strategier i hverdagen. Men indsatsen er sårbar, fordi forvaltningen er helt afhængig

af erfarne, engagerede medarbejdere, der lægger sig i selen for at skabe mere fysisk aktivitet. At man ikke bruger en politik som et kompas, betyder ikke, at man ikke arbejder med området.

Flere årsager ligger bag

Undersøgelsen giver også bud på, *hvorfor* politikker og strategier ikke omsættes i højere grad i forvaltningerne:

- For bredt formulerede eller ukonkrete politikker: Når politikker er brede og vage, efterlades medarbejderne uden klare pejlemærker at navigere efter.
- Manglende ressourcer: Når der ikke følger midler eller puljer med en politisk ambition, bliver politikker svære at føre ud i livet.
- Fravær af ledelsesfokus: Uden en klar prioritering fra højere oppe i hierarkiet risikerer arbejdet med bevægelsesfremme at miste retning og virkning.
- Mangel på faste procedurer: Uden faste rammer om arbejdet afhænger fremdriften for meget af ildsjæle og tilfældigheder.

Politikere skal ikke styre alt

Ifølge Birgitte Westerskov Dalgas skal alt, der foregår i forvaltninger, ikke styres fra politisk hold:

”Forvaltninger, der lykkes, formår at finde en god balance mellem politisk retning og medarbejdernes handlefrihed. Der skal være noget at styre efter, som benyttes af medarbejderne, men der skal også være plads til, at medarbejderne kan bruge deres faglighed og lokalkendskab til at tilpasse indsatserne til lokale behov og muligheder. Det handler om at finde den rette balance mellem styring og faglig frihed” siger hun.

Læs hele artiklen på:

www.danmarkibevægelse.dk

Webinar om folkeoplysning i kommunerne

Videncenter for Folkeoplysning holder webinar onsdag 20. august 2025 kl. 13-14.30 om de overordnede resultater fra undersøgelsen ’Folkeoplysningen i kommunerne’, der udkommer i august.

Det er tredje gang, VIFO undersøger kommunernes arbejde med folkeoplysningsområdet, bl.a. omfanget og karakteren af de folkeoplysende aktiviteter, fordelingen af den økonomiske støtte samt de øvrige kommunale rammer og procedurer inden for både voksenundervisning og foreningsarbejde.

Man vil bl.a. kunne høre om udviklingstendenser i forhold til resultaterne fra de tidligere undersøgelser fra 2017 og 2021.

Find tilmeldingslink på www.vifo.dk

Ny forskning skal se på frivillige og faciliteter i landdistrikter

I landområder ligger der ofte store frivillige kræfter bag at få den lokale idrætshal til at fungere godt. Nogle steder er det ligefrem frivillige, der står for at drive hallen.

Nu vil forskere fra CISC, Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund ved Syddansk Universitet, undersøge betydningen af frivilliges engagement for organiseringen og ledelsen af faciliteter og mødesteder i landdistrikter. Det sker i et treårigt projekt med støtte fra Landdistriktpuljen.

Forskningsprojektet får titlen ’Civilsamfundets betydning for det bebyggede miljø’ og skal køre fra 2025 til 2028. Hovedkræfterne er forskerne Evald Bundgård Iversen og Bjarne Ibsen.

Syngende lussinger til 'evalueringen' af udlodningsmodellen

Den 15. maj udkom den længe ventede evaluering af udlodningsmodellen. Evalueringen er aftalt flere år tilbage, og da den endelig kom, viste det sig, at den blot består af en sammenstilling af de faktisk udloddede beløb til forskellige modtagergrupper. Det fik adskillige idrætspolitiske profiler til at reagere:

Ingen demokratisk proces

Henrik H. Brandt, daglig leder af IdrætsPlatformen, i debatindlægget 'Med en tynd evaluering har Engel-Schmidt meldt sig ind i rækken af passive kulturministre' på Idrætsmonitor:

"Det, vi kan lære af endnu en uambitiøs evaluering på idrætsområdet, er ikke den smukke historie om demokrati og fællesskab. Tværtimod. Desværre lærer vi i stedet historien om, at der på landsplan netop ikke findes nogen form for demokratisk proces, forvaltningsmæssig logik eller blot nogenlunde transparente kriterier for tildeling af midler på idrætsområdet."

"Den tynde evaluering rejser endnu engang det helt grundlæggende spørgsmål om demokratisk repræsentation. Hvordan kan man have en idrætssektor, hvor strukturer, der kun giver medlemskab til idrætsforeninger, har al indflydelse og al politisk og økonomisk repræsentation? Det sker, alt mens vi har strukturer, der eksempelvis repræsenterer faciliteter og infrastruktur, sociale eller sundhedsmæssige formål eller private udbydere, som aldrig kommer til orde eller involveres, selv om de i praksis efterhånden aktiverer flere danskere og måske især har potentialer til at nå flere af de inaktive grupper."

Velvillighed forblænder

Bjarne Ibsen, professor emeritus på CISC, Syddansk Universitet, i artiklen 'Ministeriet har »overhovedet ikke« lavet en evaluering af udlodningsmodellen' på Idrætsmonitor:

"Det er ikke en analyse af, hvorvidt måden at fordele penge på er i trit med tiden, eller om de

mulige modtagere får midler i forhold til behov og efterspørgsel. Den diskussion er fraværende, og derfor mener jeg ikke, at det er en evaluering. Det er misbrug af ordet og en konstatering af, at Kulturministeriet ikke ser behov for en evaluering."

"Der skal voldsomme ting til, før vi kan regne med ændringer. Velvilligheden over for idræt, frivillighed og civilsamfundet er så kolossalt stor, at det forblænder politikerne til at tro det bedste uden tanke til, om man får det rigtige ud af, hvad man støtter til."

Er 600 mio. kr. småbeløb?

Majken Nielsen, tidligere hovedbestyrelsesmedlem i DGI, i debatindlægget 'Kulturministeriet svigter med deres evaluering af udlodningsmodellen' på Idrætsmonitor (let forkortet citat):

"Der bliver brugt alt for mange midler i idrætsorganisationerne på omfattende politiske processer, der involverer flere hundrede lønnede bestyrelsesmedlemmer og ansatte, på politisk kommunikation og på at de store idrætsorganisationer bekrieger hinanden. Der bliver til gengæld brugt meget få midler til eksekveringen. Dette overlades til kommunerne og de frivillige i foreningerne."

"Måske er holdningen, at de mere end 600 millioner kroner – svarende til cirka 100 kroner per indbygger – som DGI og DIF får af udlodningsmidlerne, er småbeløb, og dermed er det ikke nødvendigt at gå så meget op i, hvordan de bruges?

Der var stor interesse for konferencen om mere bæredygtigt idrætsbyggeri. Her reflekterer et panel over konsekvenserne af opgaven med at reducere klimaftrykket. Panelet består af Oliver Vanges (LOA), Anders Holst Brodin (Klimaakademiet), Mikkel Schlezinger (Cebra Architects), Heidi Frostholt Holch (Aarhus Kommune), Per Nylykke (DIF) og Jon Gerner (LOA).

10-15 pct. dyrere byggeri

10-15 pct. - så meget dyrere er det at bygge mere klimavenlige idrætsfaciliteter, hvor man lever op til en udledning på maks. 8 kg co2/m2.

Det kom frem på en konference om bæredygtigt idrætsbyggeri, som Aarhus Kommune, Lokale og Anlægsfonden og DIF afholdt i DGI-huset i Aarhus i marts 2025. Tallet var baseret på et projekt, som Rambøll stod bag, om tre tilbygninger til haller i Østjylland. Her var resultatet, at prisen for klimavenlige løsninger blev 10-15 pct. højere.

Siden er der kommet nye klimakrav til nybyggeri. De lyder på 7,1 kg co2/m2. Med andre ord: Prisen bliver formentlig lidt mere end 10-15 pct. dyrere.

Ved konferencen pegede flere eksperter på, at:

- Renovering udleder langt mindre co2 end nybyggeri, i gennemsnit 40 pct. mindre
- Hvis man kan gå en eller to dimensioner ned på et stål- eller betonelement i byggeriet, vinder man en del i mindre udledning af co2. Det samme gælder, hvis man kan gå fra beton- til træelementer i nogle rum, f.eks. forrum til idrætsfaciliteter.

Der kan søges inspiration om bæredygtigt byggeri af idrætsfaciliteter hos:

- non-profit organisationen Reduction Roadmap
- KL's CO2 scenarietværktøj til nybyggeri.

-jo

To kurser ved Idrættens Branchedage

I år bliver der endnu mere at komme efter ved Idrættens Branchedage, som afholdes 11.-13. november 2025. Fritid & Samfund afholder nemlig to kurser i forbindelse med branchedagene:

- Onsdag 12. november, på konferencens dag to, afholder vi kurset 'Bliv klogere på kommunalfuldmagten' kl. 16-21 i Vejen Idrætscenter.
- Torsdag 13. november, hvor Idrættens Branchedage afholder landets største messe for idrætsfaciliteter, afholder vi kursus om lokaletilskud og anvisning af lokaler. Det foregår kl. 11-16.30, også i Vejen Idrætscenter.

Bag Idrættens Branchedage står IdrætsPlatformen, Vejen Idrætscenter og HI/IKF. Læs mere på www.idraettensbrandedage.dk. Tilmelding til Fritid & Samfunds kurser: www.fritid-samfund.dk.

Håndbog om selvejende haller drift og samarbejde med kommunen

Vil man arbejde med at skabe en god forståelse mellem selvejende idrætsfaciliteter og kommunens fritidsforvaltning, så kan det måske være en god ide at tage udgangspunkt i Faaborg-Midtfyn Kommunes håndbog på området. Kommunen har 14 selvejende idrætshaller og 2 selvejende idrætscentre med svømmehaller.

Håndbogen blev udarbejdet for nogle år siden i kølvandet på en sag, hvor Ankestyrelsen vurderede, at kommunen godt kunne give kommunal støtte til idrætscentret Forum Faaborg, der blandt andet har fitness og en svømmehal. Klageren mente, at der var tale om, at kommunen udkonkurrerede private udbydere af fitness.

Ankestyrelsen lagde vægt på, at fitnesscentret er en integreret del af idrætscentret, og at det selvejende idrætscenter Forum Faaborg er en almennyttig institution uden kommercielle

formål. Det blev slået fast, at kommunen ikke gjorde noget forkert.

Håndbogen er et supplement til kommunens haltilskudsmodel og andre samarbejds- og driftsaftaler. Den er udarbejdet til kommunens selvejende idrætshaller og til forvaltningen – med det formål at øge viden og samarbejde mellem kommunen og hallerne og at skabe et godt grundlag for en konstruktiv dialog og en god drift.

I håndbogen kan man bl.a. læse om tilskud til anlægs- og renoveringsprojekter, lovgivning, økonomi, cafédrift, tilsyn og regnskabspraksis, og bogen er godkendt af det politiske udvalg.

Find inspiration i håndbogen her:

w.fmk.dk/borger/kultur-og-fritid/idraetshaller/

(Teksten er opdateret)

Ny undersøgelse på vej fra Danmark i Bevægelse

Den nationale måling af danskernes bevægelsesvaner, Danmark i Bevægelse, som Syddansk Universitet står bag med støtte fra Nordea-fonden, udsender spørgeskema i første halvdel af oktober til op mod 350.000 voksne over 15 år og 250.000 børn (via deres forældre).

Resultaterne fra undersøgelsens første runde i 2020 blev udgivet i 98 kommunerapporter, hvor man i hver enkelt kommune kunne finde oplysninger om bevægelsesvanerne lokalt. Det viste sig, at der var ret store forskelle på, hvordan befolkningen fik bevægelse ind i hverdagen. I nogle kommuner var andelen af borgere, der løb, dyrkede holdboldspil eller gik til gymnastik, tre gange større end i andre kommuner. Kommunerapporterne kan downloades på www.danmarkibevægelse.dk.

Også resultaterne fra den nye undersøgelse vil blive offentliggjort på kommuneplan, så man i hver enkelt kommune kan udviklingen i bevægelsesvaner fra efteråret 2020 til 2025. Dog forudsat, at der er tilstrækkeligt mange i hver enkelt kommune, der besvarer spørgeskemaet.

Kommuner og organisationer, der vil hjælpe med at udbrede kendskabet til undersøgelsen og derigennem måske være med til at sikre en høj svarprocent, kan finde grafisk materiale, tekst og gratis fotos på undersøgelsens hjemmeside.

Kursusoversigt

Dato	Kursus	Underviser	Sted	Tilmeld dig før:
1. okt. 2025 kl. 10-15	Skab udvikling med fleksible tilrettelæggelsesformer og debatskabende aktiviteter	Søren Gøtzsche, Anne Refsgaard	Holbæk	15. sept. 2025
21. okt. 2025 kl. 10-15	Kursus om lokaletilskud og anvisning af lokaler	Kai Raun	Ringsted	21. sept. 2025
23. okt. 2025 kl. 10-15	Skab udvikling med fleksible tilrettelæggelsesformer og debatskabende aktiviteter	Søren Gøtzsche, Anne Refsgaard	Ubberud v. Odense	23. sept. 2025
5. nov. 2025 kl. 10-15	Kom godt rundt om administrationen af aftenskoler	Inge Brusgaard	Viborg	12. okt. 2025
12. nov. 2025 kl. 16-21	Bliv klogere på kommunalfuldmagten (Obs: foregår under Idrættens Branchedage)	Henrik Koch Rasmussen	Vejen	11. okt. 2025
13. nov. 2025 kl. 11-16.30	Kursus om lokaletilskud og anvisning af lokaler (Obs: Foregår under Idrættens Branchedages messe)	Kai Raun	Vejen	12. okt. 2025
2. dec. 2025	Godkendelse af folkeoplysende foreninger	Birgitte Langkilde Jakobsen	Ringsted	1. nov. 2025

Sådan tilmelder du dig:

Læs om hvert enkelt kursus og find link til tilmelding på www.fritid-samfund.dk/kurser.

Hvem kan deltage, og hvem får rabat?

Alle, der har med fritidsområdet at gøre, kan deltage i Fritid & Samfunds kurser.

Blandt vores medlemmer gælder:

- Kommuner, der er medlem, kan få rabat, når de tilmelder deltagere fra folkeoplysningsudvalg (§35.2-udvalg) eller tilsvarende nævn, råd eller udvalg, samt medarbejdere, der har med området at gøre.
- Landsorganisationer, foreninger og aftensskoler kan få rabat, når de tilmelder bestyrelsesmedlemmer eller medarbejdere.

Tre tilmeldte = 15 pct. rabat

Som medlem af Fritid & Samfund får man ekstra 15 pct. rabat på medlemsprisen, hvis man tilmelder tre personer fra samme organisation/forening til det samme kursus. Personerne skal tilmeldes samlet.

To nye undervisere

Inge Brusgaard, konsulent i Aalborg Kommune, underviser nu på kurset om administration af aftensskoler.

Birgitte Langkilde Jakobsen, specialkonsulent i Fredericia Kommune, underviser nu på kurset om godkendelse af folkeoplysende foreninger.

Det bliver godt – vi glæder os.

Hvordan kan Fritid & Samfund støtte nye folkeoplysningsudvalg?

Kommunalvalget betyder, at der nedsættes nye folkeoplysningsudvalg. Hvad har nye – og erfarne – medlemmer brug for? Hvilke emner skal vi især forklare om på kurser eller webinarer? Hvad vil være en relevant hjælp til at styrke fritidsområdet?

Send dine ideer og kommentarer til: fritid@fritid-samfund.dk. Tak ☺

Sådan kan kommuner støtte fritidslivet efter kommunalfuldmagts regler

Der skal hjemmel til, hvis en kommune vil støtte fritidslivet. Kommunen kan give støtte til bl.a. foreninger efter den skrevne lovgivning eller efter de almindelige kommunalretlige grundsætninger om kommunernes opgavevaretagelse – kommunalfuldmagtsreglerne.

Af:

Henrik Koch Rasmussen, jurist, kultur- og fritidschef i Ringkøbing-Skjern Kommune. Næstformand i Fritid & Samfund.

Kommunalfuldmagten dækker de opgaver, som en kommune kan varetage på uskrevet grundlag.

Kommunalfuldmagtsreglerne udspringer af kommunernes selvstændige adgang til at udskrive skatter og forvalte egen formue. Kommunen har således mulighed for at bruge fællesskabets midler til opgaver, der har en almenlyst karakter og er i fællesskabets interesse (den kommunale interesse).

Kommunalfuldmagtsreglerne er retsgrundsætninger på lovs niveau, dog går den skrevne lovgivning forud for brugen af kommunalfuldmagtsreglerne. Man kan altså kun bruge kommunalfuldmagtsreglerne, når opgavevaretagelsen ikke er udtømmende reguleret i den skrevne lovgivning. Et eksempel er forenings-

Vil du vide mere?

Tag på kursus hos Fritid & Samfund

I artiklen indgår en række eksempler på, hvordan en kommune efter kommunalfuldmagtsreglerne lovligt kan støtte foreninger eller aktiviteter på fritidsområdet.

Eksemplerne er ikke udtømmende for reglerne på området, og der henvises derfor til den kommunalretlige litteratur.

Vil du vide mere om kommunalfuldmagtsreglerne på fritidsområdet, kan vi anbefale vores kursus 'Bliv klogere på kommunalfuldmagten'. Find det på:

www.fritid-samfund.dk.

området, hvor folkeoplysningsloven ikke udtømmende dækker støtte til foreninger.

Almennytte og kommunal interesse

Det antages i den juridiske litteratur, at kommunerne kun kan påtage sig opgaver, som er af almenlyst karakter, dvs. at de tilgodeser alle kommunens borgere eller en sagligt afgrænset kreds af borgere. Dette sættes i modsætning til at støtte fx enkeltpersoner eller enkelte virksomheder.¹

¹ Jf. Revsbech (2023): Karsten Revsbech, Hanna Ege og Hans B. Thomsen, Kommunernes Opgaver, kommunalfuldmagten mv. 4. udg., Djøf Forlag (2023), kapitel 7

Der skal desuden være 'en kommunal interesse' i aktiviteten. Hvad kommunal interesse er – det beror i høj grad på tradition, bl.a. støtte til idrætsliv og kultur, men også til fx turismeformål.

Den kommunale interesse er noget, der udvikler sig gennem tiden gennem hhv. den juridiske litteratur og gennem tilsynsudtalelser. For eksempel blev det tidligere antaget, at bowlinghaller ikke kunne støttes, men nu kan kommunerne lovligt engagere sig i en bowlingbane². Tidligere kunne solarier støttes med begrundelse i deres sundhedsgavnende virkning, men dér har vores viden nok ændret sig.

På det partipolitiske område udvikler reglerne sig også. Der kan f.eks. godt lånes lokaler ud til politiske partiers interne møder, forudsat at kommunen på lige vis også vil låne lokaler ud til andre politiske partier.³

Ud over almennyttetekriteriet og den kommunale interesse, så er der en række hensyn, som skal indgå i den konkrete vurdering af en aktivitets lovlighed, fx lokalitetsprincippet, opgavefordelingsprincippet, forbuddet mod kommunal berigelse og forbuddet mod kommunal erhvervsvirksomhed (handel, håndværk, industri og finansiel virksomhed).

Til det sidste er der så en række undtagelser, fx overskudskapacitet og accessorisk virksomhed, der kan have betydning i forhold til fx aktiviteterne i en idrætshal.

Støtte til foreninger:

Støtte til foreninger efter kommunalfuldmagtsreglerne går ud over den støtte, som er beskrevet i fx folkeoplysningsloven. Støtten kan opdeles på to områder: Støtte til foreningsdannelsen (foreningen som sådan) og støtte til foreningens aktiviteter. Reglerne er forskellige på de to områder, og det er derfor vigtigt, om en

vurdering bliver gjort i forhold til det ene område eller det andet.

1. Støtte til foreningsdannelsen

Det har traditionelt været antaget, at kommunerne kan støtte foreningen som sådan med den begrundelse, at der er en kommunal interesse i et aktivt lokalt foreningsliv.

Støtten kan gives til alle typer af foreninger, uanset deres aktivitet, dog skal foreningerne være af almennyttig karakter.

Støtten skal gives lige som del af en generel ordning, men må godt afgrænses af nogle særlige kriterier, fx støtte til ungdomsforeninger, sportsforeninger eller ældreforeninger.

Der gives normalt støtte af en begrænset størrelse til fx administrationsudgifter og kontorhold, samt støtte i form af lån af kommunale lokaler til foreningens drift, fx bestyrelsesmøder, generalforsamlinger eller andre interne møder.

Når kommunerne yder støtte til foreningsdannelsen, ses der ikke på, om foreningen løser kommunale opgaver, og der er derfor ikke krav om øremærkning af støtten.⁴

2. Støtte til foreningernes aktiviteter

Ud over selve foreningsdannelsen må kommunerne støtte aktiviteter i foreninger, som kommunen selv lovligt må varetage.

Foreningerne har ikke *krav* på støtte efter kommunalfuldmagtsreglerne, det er kommunen selv, der beslutter om den ønsker at yde støtten. Kommunen er derfor heller ikke forpligtet til at støtte alle foreninger ligeligt, men kan vælge at støtte fx en udvalgt aktivitet som fodbold eller atletik.⁵

² Jf. Indenrigsministeriet, 17. april 2000, svar på spm. S 2302 af folketingsmedlem den 10. april 2000 (2. k.kt., 2000/11021-47)

³ Indenrigsministeriet, 25. februar 2015 (kommunaljura, j.nr. 2014-16497)

⁴ Indenrigsministeriet, 20. januar 2023 (J.nr. 22-2453)

⁵ Jf. Ankestyrelsen, 10. marts 2023 (j.nr. 21-16833)

Da kommunen støtter aktiviteter, som den alternativt selv kunne have løst, kan kommunen også udvælge én enkelt forening, som støttes til at løse opgaven. Der er her ikke et krav om, at kommunen fx støtter alle fodboldklubber ligeligt. Den må gerne støtte én eller nogle få foreninger efter kommunalfuldmagtsreglerne.⁶ Dette er i modsætning til den støtte, som gives efter folkeoplysningsloven, hvor foreningerne skal ligebehandles.

Støtte til foreningerne kræver dog, at foreningerne i udgangspunktet er åbne for alle, eller at aktiviteten er åben for alle.

Hvis en forening både udfører opgaver, som en kommune gerne selv må udføre, og opgaver, der er ikke-kommunale, så skal støtten øremærkes til de kommunale opgaver. I de blandede foreninger skal kommunen føre tilsyn med, at den øremærkede støtte kun går til det formål, som støtten er bevilget til.⁷

Støtte til idrætsanlæg i privat regi:

Kommuner kan lovligt støtte idrætsaktiviteter for borgerne i kommunen. Efter reglerne i kommunalfuldmagten kan kommunen selv etablere og drive kommunale idrætsanlæg.

På samme vilkår kan en kommune yde støtte til opførelse af idrætsanlæg i privat regi, fx i en selvejende institution. Anlægsstøtte forudsætter dog, at den selvejende institution kun løser lovlige kommunale aktiviteter. Støtten kan fx udgøre et kontant tilskud eller en garanti for lån optaget af en selvejende institution.⁸ Det er en forudsætning for støtten, at idrætsfaciliteten er åben for alle borgere i kommunen eller en sagligt afgrænset kreds heraf.

Støtte til aktiviteter:

Kommunalbestyrelsen kan også vælge at yde støtte efter reglerne i kommunalfuldmagten til fx selvejende haller, som ikke er foreninger, med det mål at fremme folkesundheden og idrætslivet i kommunen.⁹

Kommunen kan fx engagere sig i motions- og fitnesscentre med udgangspunkt i, at der efter kommunalfuldmagtsreglerne er en kommunal interesse i at stille faciliteter til rådighed for fremme borgernes sundhed og idrætslivet i kommunen.¹⁰

Det forhold, at en tilsvarende service også tilbydes borgerne af private på kommercielle vilkår, gør det efter Indenrigsministeriets opfattelse ikke ulovligt for kommunerne at varetage tilsvarende aktiviteter.¹¹

Kommunen er ikke forpligtet til at støtte alle idrætsgrene eller foreninger ligeligt.¹²

Støtte til eliteidræt:

Eliteidræt kan støttes af kommunerne efter loven om eliteidræt. Derudover kan kommunerne efter kommunalfuldmagtsreglerne lovligt etablere og drive idrætsanlæg til fx fodbold eller håndbold, og dette anlæg kan stilles til rådighed for professionelle sportsklubber.

Det antages af Indenrigsministeriet i den såkaldte 'Fodboldredegørelse', at det er en kommunal opgave at fremme almenhedens interesse i at kunne overvære sportsligt underholdende sportsskampe. Et elitesportsanlæg kan desuden have et turismefremmende formål.¹³

⁶ Der er en undtagelse ved ideologisk (eller religiøs) betingede foreninger med et videregående formål end aktiviteten

⁷ Jf. Berth (2024): Rikke Søgaard Berth, Kommunalret for praktikere – 1, Karnov Group 2024, s. 219 f. og Indenrigsministeriet, 20. januar 2023 (J.nr. 22-2453)

⁸ Jf. Indenrigsministeriet, 27. april 1981 (1. k.kt., j.nr. 1980/119-57)

⁹ Jf. Indenrigsministeriet, 25. februar 2002 (2. k.kt., j.nr. 2000/1115/300-1)

¹⁰ Jf. Ankestyrelsen, 19. januar 2021 J.nr. 2018-4667

¹¹ Jf. Indenrigsministeriet, 1. oktober 1996 (2. k.kt., j.nr. 1992/1124/101-3); Revsbech (2023), s. 464

¹² Jf. Indenrigsministeriet, 30. oktober 1990 (2. k.kt., j.nr. 1989/1138/0622-1)

¹³ Indenrigsministeriet, 17. september 2001, Fodboldredegørelsen (2. k.kt., j.nr. 2000/11021-45)

Da en professionel sportsklub, der er organiseret i et kapitalselskab, per definition er at betragte som en erhvervsdrivende virksomhed med profit for øje, så skal klubben betale en leje for brugen af sportsanlægget. Lejen skal svare til markedsprisen for benyttelsen. Hvis lejen ligger lavere end dette, vil kommunen yde en økonomisk støtte til den erhvervsdrivende virksomhed.¹⁴

Markedsprisen er ikke det samme som kommunens kostpris (direkte og indirekte driftsomkostninger med tillæg af rimeligt dækningsbidrag til forrentning og afskrivning af anlægsinvesteringen).

Markedsprisen kan ligge både over og under kostprisen. Kommunen kan jf. fodboldredegørelsen for eksempel undersøge markedsvilkårene ved at konsultere en ejendomsmægler eller revisor om lejeniveauet for tilsvarende idrætsanlæg, og hvor man også tager anlægets beliggenhed, størrelse, kvalitet og vedligeholdelsesstandard i betragtning.¹⁵

Hvis kommunen har overdraget rettigheden over et idrætsanlæg til en selvejende institution, er det den selvejende institution, som indgår lejeaftalen med den professionelle sportsklub. Hvis kommunen yder støtte til den selvejende institution, skal denne kræve markedsprisen af den professionelle sportsklub.

Ifølge mellemledsgrundsætningen kan en selvejende institution, som støttes med et anlæg af en kommune, kun varetage opgaver, som kommunen selv kunne have løst. De kommunale begrænsninger smitter således af på den selvejende institution.¹⁶

Støtte til kulturformål:

Det er ikke kun idrætsområdet, der traditionelt udgør et hovedområde hvad angår støtte efter kommunalfuldmagtsreglerne. Det samme gælder kulturelle formål, herunder faciliteter til kulturformål.

En kommune kan for eksempel støtte koncerter, teater, revyer mm. og kan stille anlæg til rådighed for tilsvarende aktiviteter, også ved at udleje anlæg til private til brug for kulturelle arrangementer, selvom de private har fortjeneste for øje. Det er dog en forudsætning, at de private betaler markedsprisen for leje af anlægget.¹⁷

Hvis en kommune støtter en forening, selvejende institution eller lignende, som både varetager opgaver, som kommunen selv måtte løse og ikke-kommunale opgaver, skal støtten øremærkes den lovlige kommunale aktivitet.

Støtte til erhvervsformål¹⁸:

Kommuner har mulighed for at understøtte erhvervslivet med en generel erhvervsstøtte gennem bl.a. en god infrastruktur i kommunen.

Det antages herunder, at der kan være en kommunal interesse i faciliteter til fx udstillings- og kongresformål. Det kan under visse omstændigheder være lovligt for en kommune at støtte disse faciliteter.¹⁹

Der er desuden en praksis for, at kommuner i et vist omfang kan støtte vandrehjem, også selv om det ikke kan udelukkes, at hotel erhvervet herved påføres en konkurrence. Det forudsætter dog, at vandrehjemmet tilbyder en

¹⁴ Jf. Ankestyrelsen, 30. september 2024, j.nr. 23-1957

¹⁵ Se om markedsprisen: Meddelelse om prisfastsættelse ved udførelse af kommunal og regional erhvervsaktivitet. Indenrigsministeriet, 6. august 2021, j.nr. 2019-4345

¹⁶ Berth (2024): s. 53 ff.

¹⁷ Indenrigsministeriet, 23. december 2019, svar Folketingets Social- og Indenrigsudvalg Alm. Del, spm. nr. 168 (kt. for Demokrati j. nr. 2019-9267)

¹⁸ Revsbech (2023), kap. 12 og Frederik Gammelgaard, Kommunal Erhvervsvirksomhed, Djøf Forlag (2004) kap. 6

¹⁹ Jf. Indenrigsministeriet, 2. april 1996 (2. k.kt., j.nr. 1992/1125/461-1) og Indenrigsministeriet, 23. december 2019, svar Folketingets Social- og Indenrigsudvalg Alm. Del, spm. nr. 168 (kt. for Demokrati j. nr. 2019-9267)

begrænset standard og service, der ikke kan sammenlignes med hoteller, kroer eller moteller.²⁰

Køkken, restaurant og cafe

I forbindelse med et kultur- eller idrætscenter er det i den kommunalretlige litteratur antaget, at en kommune kan eje et cafeteria eller en restaurant som en accessorisk virksomhed i naturlig sammenhæng med en lovlig kommunal aktivitet.

En kommune kan normalt ikke drive restaurationsdrift, men da køkkendriften er tæt tilknyttet driften af et idræts- eller kulturcenter, kan kommunen medtage denne mindre, naturligt tilhørende opgave. En kommune må dog ikke selv drive restaurationsvirksomheden og skal derfor forsøge at bortforpagte denne på markedsvilkår. Varer og ydelser, der sælges som et accessorium til en lovlig kommunal opgave, skal sælges til markedsprisen.

Udleje af lokaler

Det antages, at en kommune kan stille kommunale lokaler til rådighed for private fester og sammenkomster, så længe borgerne selv sørger for serveringen. Der er ligeledes en tradition for, at kommuner kan støtte forsamlingshuse, der bruges til private fester. En sådan udlejning anses ikke for konkurrenceforvridende, da alternativet ikke er en fest på kroen eller en restaurant, men nærmere en sammenkomst i hjemmet.²¹

Kommunen kan også udlåne eller udleje lokaler til foreningsformål og andre kulturelle- eller

mødeformål, dog til maksimalt kostprisen. Der accepteres således, at kommunerne på dette område kan være i en vis konkurrence med private restaurantvirksomheder og selskabslokaler.²²

En kommune har derudover ikke en kommunal opgave i at udleje lokaler til private fester eller lignende. Dog vil kommunen kunne udleje overskudskapacitet, fx loungelokaler, når disse ikke benyttes til deres primære brug.²³

Der er dog det vigtige opmærksomhedspunkt, at ved vurderingen af, om et lokale kan udlejes som overskudskapacitet, så skal der ske en afvejning af, om opgaven i forvejen på rimelig måde varetages af private.²⁴ Overskudskapacitet skal sælges til markedsprisen.²⁵ En kommune må ikke bevidst anskaffe sig overskudskapacitet med formål om at udleje det.²⁶

Øremærkning og anlægsstøtte²⁷

Hvis en selvejende institution, der modtager kommunal støtte, både har lovlige kommunale aktiviteter og ikke-kommunale aktiviteter, vil den kommunale støtte til institutionen skulle øremærkes de lovlige kommunale aktiviteter.

Dette kan fx gøres regnskabsmæssigt, hvor en revisor opdeler den selvejende institutions økonomiske aktiviteter i de opgaver, som kommunen godt må varetage og de ikke-kommunale aktiviteter. I almindelighed kan kun driftsstøtte øremærkes, da anlægsstøtte i det væsentlige antages ikke at kunne øremærkes.²⁸

²⁰ Indenrigsministeriet, 9. oktober 2019 (Forvaltningsjura j.nr. 2019-313); Revsbech (2023) s. 276 f.

²¹ Jf. Indenrigsministeriet, 27. juli 1988 (2. k.kt., j.nr. 1987/112/0301-3); Revsbech (2023) s. 265

²² Jf. Betænkning 1153/1988 om kommunerne og erhvervspolitikken, s. 88 og Indenrigsministeriet 26. april 2016, Folketingets Social- og Indenrigsudvalg, spm 237, alm del, (J.nr. 2016-2617); Revsbech (2023) s. 266

²³ Jf. Indenrigsministeriet, 23. juni 1999 (2. k.kt., 1997/11124/159-1)

²⁴ Jf. Indenrigsministeriet, 26. maj 2003 (Stabsenheden j.nr. 2003-2117/515-2)

²⁵ Meddelelse om prisfastsættelse ved udførelse af kommunal og regional erhvervsvirksomhed. Indenrigsministeriet, 6. august 2021, j.nr. 2019-4345

²⁶ Jf. Indenrigsministeriet, 28. september 2015 (Forvaltningsjura j.nr. 2014-4722)

²⁷ Berth (2024), kap. 2

²⁸ Jf. Indenrigsministeriet, 20. januar 2023 (Forvaltningsjura j.nr. 22-2453), med undtagelse i konklusionen.

Privatfoto: Jonna Toft

Yndigt dufter Danmark

Sommeren er over os med mosekonebryg, hyl-
deduft og lysende natskyer.

Fritid & Samfund ønsker jer alle en rigtig dejlig
sommer – langt væk fra tilskudsskemaer, ex-
celark, fondsansøgninger og halfordelingsske-
maer.

Med andet vers af Svend S. Schultz' og Ulf Hoff-
manns dejlige sommersang 'Yndigt dufter Dan-
mark' ønsker vi jer en rigtig god sommer.

*Yndigt dufter Danmark
i skærsommernatten,
drøm at du er atten
og har dugget hår.
Hyld langs alle veje
og en kåd skalmeje:
Ønsker du at eje
alt, før alt forgår
i hvor mange år?
År og år og år.*